

Analiza struktury upadłości przedsiębiorstw w Polsce w I połowie 2009 roku

Wstęp

Podstawowym celem niniejszego artykułu jest przedstawienie skali i intensywności procesów upadłościowych prowadzonych przez polskie sądy rejonowe (gospodarcze) w pierwszej połowie 2009 roku na tle analogicznego okresu roku ubiegłego, a także w odniesieniu do lat wcześniejszych. Pomimo, iż doniesienia medialne, wypowiedzi polityków, a także opinie specjalistów i ekspertów przedmiotu wskazują na lawinowo rosnącą liczbę upadłości przedsiębiorstw, to jednak rok ubiegły (2008) w dalszym ciągu - w ujęciu statystycznym, zamknięty został najmniejszą liczbą upadłych przedsiębiorstw (424 podmioty)¹, jaką odnotowaliśmy w ostatnim 12-leciu. Istotnie, w czasach zakłóceń na rynkach finansowych i w życiu gospodarczym, należy mieć na względzie inercję (opóźnienie), z jaką obserwujemy skutki kryzysu – również w postaci liczby prowadzonych postępowań upadłościowych. Dlatego też tak na prawdę o wypadkowej liczbie firm, które nie wytrzymały tego trudnego okresu i stanęły u progu upadłości będziemy mogli mówić dopiero w przyszłym roku. Trzeba bowiem pamiętać o okresie czasu², w jakim toczą się postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości, no i wreszcie o prozaicznym, ale niezwykle istotnym dla zebrania danych statystycznych fakcie – momencie ogłoszenia przez sąd (opublikowania postanowienia sądu w MSiG³), który zgodnie z ustawą PUiN⁴ powinien być dokonany w trybie „niezwłocznym”. To jednak w praktyce sądowej niejednokrotnie wydłuża się nawet do kilku miesięcy. W związku z powyższym należy podkreślić, iż dane przedstawione w niniejszym artykule niemalże w całości zamykają I kwartał 2009 roku, zaś o ostatecznej liczbie upadłości w całym pierwszym półroczu dowiemy się dopiero pod koniec tego roku. Przedstawiona w artykule statystyka opiera się na publikacjach sądowych podanych do publicznej wiadomości do dnia 3 lipca 2009 r.⁵

---

* Dr, adiunkt w Katedrze Ekonomiki Przedsiębiorstw, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Gdański, adres e-mail: antonowicz@wzr.pl

¹ Na podstawie badań własnych (MSiG nr 13/2008-74/2009).

² Zgodnie z art. 27 pkt 3 Ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. 2003 nr 60 poz. 535), postanowienie w sprawie ogłoszenia upadłości sąd wydaje w terminie dwóch miesięcy od dnia złożenia wniosku, natomiast zażalenie na postanowienie w sprawie ogłoszenia upadłości sąd drugiej instancji rozpoznaje w terminie miesiąca od dnia przedstawienia mu akt sprawy.

³ MSiG – Monitor Sądowy i Gospodarczy - ogólnopolski dziennik urzędowy, w którym publikowane są obwieszczenia i ogłoszenia wymagane przez Kodeks spółek handlowych, Kodeks postępowania cywilnego, ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym i inne ustawy.

⁴ Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. 2003 nr 60 poz. 535).

⁵ MSiG nr 128 (3231) z dnia 3 lipca 2009 r.

1. Upadłości przedsiębiorstw w ujęciu bezwzględny – statystyka na tle liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON

W pierwszym półroczu 2009 roku postawionych zostało w stan upadłości 267 przedsiębiorstw. W stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego liczba ta jest o niemal 35% wyższa. Zamykając badanie w tym samym okresie (lipiec 2009 oraz analogicznie lipiec 2008) należy zauważyć, iż w stan upadłości postawionych zostało w pierwszych sześciu miesiącach 2009 roku o 69 jednostek gospodarczych więcej w stosunku do bilansu zamknięcia pierwszego półrocza roku ubiegłego. Skalę tego zjawiska na tle liczby zarejestrowanych w REGON podmiotów gospodarczych, a także w podziale na formę własności tych jednostek przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Upadłości przedsiębiorstw w Polsce w okresie I.2007-VI.2009 na tle liczby jednostek gospodarczych zarejestrowanych w REGON

POLSKA - ogółem		Liczba jednostek w okresie:			
		[rok]	[półrocze]	[rok]	[półrocze]
Kategoria jednostek gospodarczych:		I-XII.2007	I-VI.2008	I-XII.2008	I-VI.2009
A	Sektor prywatny ogółem - zarejestrowane w REGON	3 546 103	3 576 951	3 632 565	b.d.
a1	Sektor prywatny - nowo zarejestrowane w REGON	291 369	168 034	314 082	b.d.
a2	Sektor prywatny - wyrejestrowane z REGON	240 966	136 441	241 531	b.d.
B	Sektor publiczny ogółem - zarejestrowane w REGON	139 505	139 988	124 528	b.d.
b1	Sektor publiczny - nowo zarejestrowane w REGON	3 664	1 841	3 872	b.d.
b2	Sektor publiczny - wyrejestrowane z REGON	1 824	678	3 434	b.d.
C	Ogółem jednostek zarejestrowanych w REGON:	3 685 608	3 716 939	3 757 093	b.d.
c1	Ogółem nowo zarejestrowanych w REGON	295 033	169 875	317 954	b.d.
c2	Ogółem wyrejestrowanych z REGON	242 790	137 119	244 965	b.d.
c3	OGÓLEM POSTAWIONYCH W STAN UPADŁOŚCI	447	198	424	267
INDEKS DYNAMIKI		-	-	-5,15%	34,85%

Liczba upadłości w I półroczu 2008 r. uwzględnia również 22 postanowienia sądowe ogłoszone w lipcu 2008 roku (opublikowane w MSiG:13/2008-149/2008), natomiast liczba upadłości w I półroczu 2009 r. uwzględnia postanowienia sądowe opublikowane w MSiG do dnia 3 lipca 2009 r. (MSiG nr: 10/2009-128/2009).

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych opublikowanych w MSiG 2008/2009 (13/2008-149/2008 i 10/2009-128/2009) oraz danych Banku Danych Regionalnych GUS (generowane z dnia: 4.08.2009 r.)

W ujęciu bezwzględny do końca 2008 roku mieliśmy do czynienia z malejącym trendem liczby prowadzonych postępowań upadłościowych.⁶ Dane za pierwsze półrocze 2009 roku pozwalają prognozować, iż tendencja ta niestety nie zostanie utrzymana w bieżącym roku. Ten pesymistyczny wniosek należy dodatkowo wzmocnić faktem, iż dane dotyczące faktycznej liczby upadłości w I

⁶ Szerzej na ten temat: Antonowicz P.: *Upadłości przedsiębiorstw w Polsce w 2007 r. oraz w I połowie 2008 r.*, Wyd. Assembly, Nowy Sącz 2009, s. 7. Statystyka upadłości przedsiębiorstw w Polsce w ostatnim dziesięcioleciu przedstawiała się następująco: 2000 r. – 1.289 j., 2001 r. – 1.674 j., 2002 r. – 1.863 j., 2003 r. – 1.798 j., 2004 r. – 1.116 j., 2005 r. – 793 j., 2006 r. – 576 j., 2007 r. – 447 j., 2008 r. – 424 j.

połowie 2009 roku nie zostały w pełni przez sądy opublikowane i podaje do publicznej wiadomości, co dodatkowo *de facto* zwiększy w ostatecznym rozrachunku (na niekorzyść) dysproporcję liczby upadłych podmiotów w 2009 r. w stosunku do lat ubiegłych.

2. Upadłości w Polsce według formy organizacyjno-prawnej

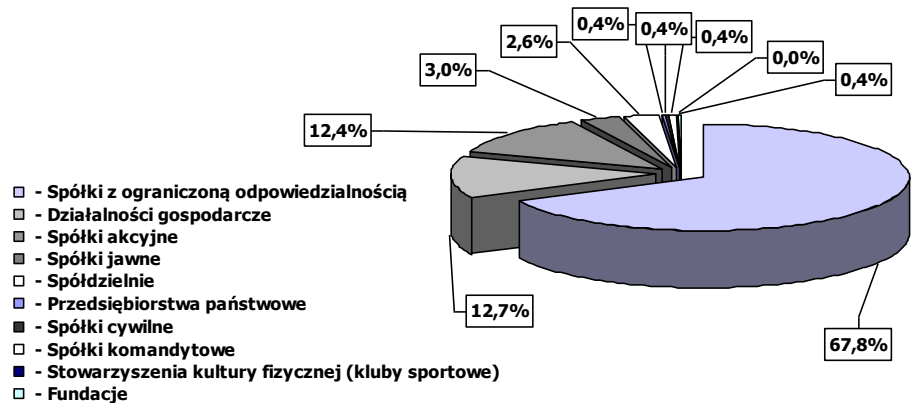
W pierwszych sześciu miesiącach 2009 r. w dalszym ciągu w populacji upadłych przedsiębiorstw dominujący udział stanowiły spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (ponad 67% ogółu upadłości). Ich liczba wzrosła jednak w stosunku do pierwszego półrocza ubiegłego roku o ponad 41%. Najwyższy przyrost prowadzonych postępowań upadłościowych można jednak było zaobserwować w odniesieniu do spółek akcyjnych. W I półroczu 2009 roku prowadzone były względem tych podmiotów aż 33 sprawy sądowe, podczas gdy w analogicznym okresie roku ubiegłego postępowaniami upadłościowymi objętych zostało 13 spółek akcyjnych. W ujęciu bezwzględnym na niemal niezmiennym poziomie utrzymuje się liczba upadłościowych spraw sądowych prowadzonych w stosunku do osób fizycznych samodzielnie prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą. Jednak w strukturze upadłości odsetek tych spraw obniżył się z 16,7% (2008) do 12,7% (2009). Szczegółowa charakterystyka upadłości pod względem formy organizacyjno-prawnej przedstawiona została w tabeli 2 oraz na wykresie pomocniczym nr 1.

Tabela 2. Upadłości w Polsce w podziale na formę organizacyjno-prawną jednostek gospodarczych w okresie I-VI.2008- I-VI.2009

Upadłości w Polsce według formy organizacyjno-prawnej		I-VI.2008		I-VI.2009	
		Liczba podmiotów	Udział w ogóle podmiotów upadłych	Liczba podmiotów	Udział w ogóle podmiotów upadłych
1	- Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	128	64,65%	181	67,79%
2	- Działalności gospodarcze	33	16,67%	34	12,73%
3	- Spółki akcyjne	13	6,57%	33	12,36%
4	- Spółki jawne	8	4,04%	8	3,00%
5	- Spółdzielnie	7	3,54%	7	2,62%
6	- Przedsiębiorstwa państwowe	2	1,01%	1	0,37%
7	- Spółki cywilne	4	2,02%	1	0,37%
8	- Spółki komandytowe	2	1,01%	1	0,37%
9	- Stowarzyszenia kultury fizycznej (kluby sportowe)	0	0,00%	0	0,00%
10	- Fundacje	1	0,51%	1	0,37%
Łącznie		198	100,00%	267	100,00%

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych MSiG: 13/2008-149/2008, 10/2009-128/2009.

Wykres 1. Upadłości podmiotów w Polsce w pierwszej połowie 2009 r. w podziale na formę organizacyjno-prawną jednostek gospodarczych

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych MSiG: 10/2009-128/2009.

Pomimo, iż w strukturze funkcjonujących w Polsce przedsiębiorstw dominujący udział stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą⁷, ich udział w strukturze prowadzonych postępowań sądowych jest zdecydowanie niższy (12,73%) niż w odniesieniu do spółek handlowych (83,52%)⁸. Powodem takiego stanu rzeczy jest fakt, iż zdecydowana większość działalności gospodarczych w Polsce nie podlega procedurom upadłościowym, lecz jest likwidowana i tym samym wykreślana z bazy REGON.⁹

3. Upadłości przedsiębiorstw w podziale na rodzaj postępowań sądowych – likwidacja majątku dłużnika lub układ z wierzycielami

Prawo upadłościowe i naprawcze umożliwia stronom postępowań upadłościowych przeprowadzenie procesu obejmującego likwidację majątku dłużnika w celu spłaty jego zobowiązań, bądź uwzględniającego możliwość zawarcia układu dłużnika z wierzycielami. Zdecydowanie w praktyce dominują od początku wprowadzenia ustawy PUiN postępowania likwidacyjne. Na kolejnych

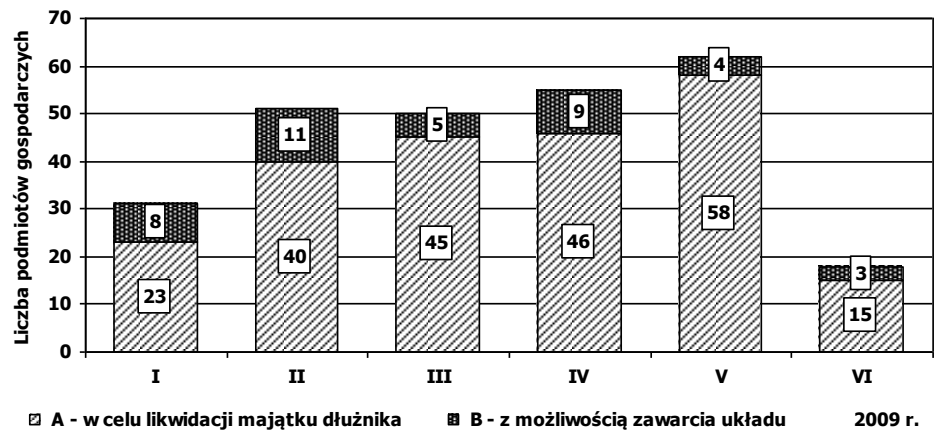
⁷ Na koniec 2008 r. na 3.757.093 zarejestrowanych w REGON jednostek gospodarczych osoby fizyczne prowadzące samodzielnie pozarolniczą działalność gospodarczą stanowiły 2.845.321 jednostek, co stanowiło 75,7% ogółu funkcjonujących podmiotów (łącznie z sektorem publicznym) oraz 78,3% ogółu jednostek sektora prywatnego.

⁸ Spośród 267 prowadzonych w pierwszej połowie 2009 roku postępowań sądowych 223 sprawy dotyczyły spółek handlowych (Sp. z o.o. – 181 j., S.A. – 33 j., sp. jawne – 8 j., sp. komandytowe – 1 j.). Natomiast w strukturze zarejestrowanych na koniec 2008 roku w REGON jednostek znalazło się 268.942 spółki prawa handlowego, co stanowiło zaledwie 7,2% ogółu funkcjonujących podmiotów (łącznie z sektorem publicznym).

⁹ Prowadząc działalność gospodarczą w Polsce w oparciu o składany w Urzędzie Statystycznym wniosek RG-2 dokonuje się skreślenia podmiotu z Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarki Narodowej. Procedura ta jest zdecydowanie szybsza i jeżeli tylko nie ma przesłanek do wszczęcia postępowania upadłościowego – dominuje w sytuacji zaniechania dalszej działalności przez przedsiębiorcę.

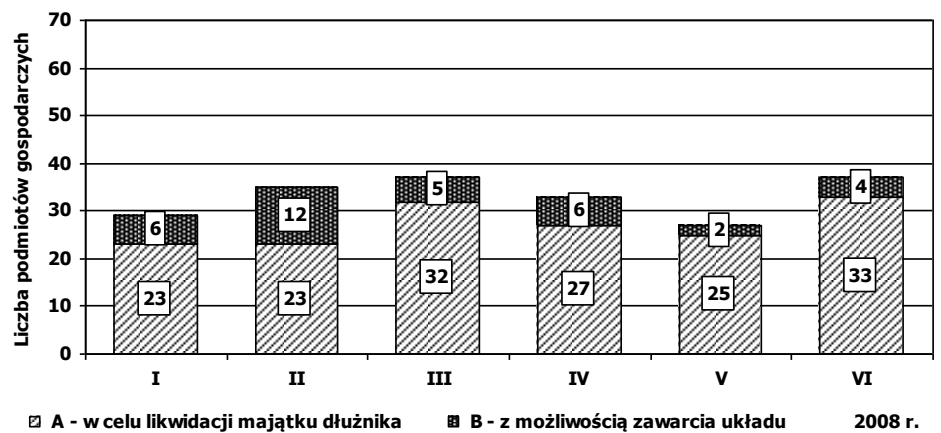
wykresach (2-3-4) przedstawiony został rozkład prowadzonych postępowań upadłościowych w pierwszych sześciu miesiącach 2008 oraz 2009 roku, uwzględniający charakter prowadzonych spraw sądowych. Na wykresie 4 została ponadto zestawiona łączna liczba upadłości zarejestrowanych w poszczególnych miesiącach obu okresów badawczych.

Wykres 2. Upadłości podmiotów w Polsce w I połowie 2009 r. w podziale na charakter prowadzonego postępowania upadłościowego

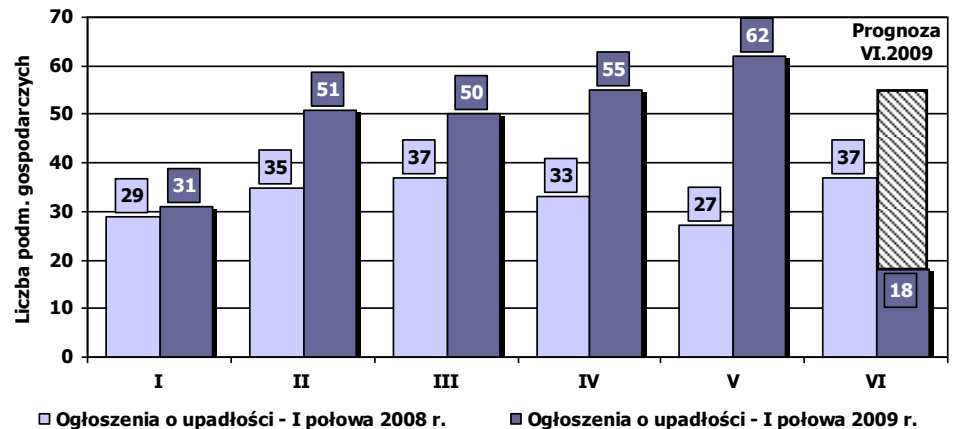
Źródło: obliczenia własne na podstawie danych MSiG: 10/2009-128/2009.

Wykres 3. Upadłości podmiotów w Polsce w I połowie 2008 r. w podziale na charakter prowadzonego postępowania upadłościowego

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych MSiG: 13/2008-149/2008.

Wykres 4. Upadłości podmiotów w Polsce - analiza porównawcza I-VI.2008/2009 r.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych MSiG: 13/2008-149/2008, 10/2009-128/2009.

W pierwszym półroczu 2009 r. 85% (227 spraw sądowych) prowadzonych postępowań upadłościowych obejmowało likwidację majątku dłużnika. Zaledwie w przypadku 40 postępowań (15%) sąd postanowił o możliwości zawarcia układu z wierzycielami. Sytuacja ta analogicznie wyglądała w roku ubiegłym – na 198 postępowań upadłościowych 163 sprawy (82%) obejmowały likwidację majątku dłużników, zaś zaledwie w 35 przypadkach (18%) prowadzone postępowanie uwzględniało możliwość zawarcia układu.

Analizując dane przedstawione na wykresie 4 należy zauważyć, iż liczba upadłości ogłaszanych w kolejnych miesiącach 2009 r. zdecydowanie przewyższa liczbę spraw prowadzonych w 2008 r. W czerwcu 2009 r. dane z sądów nie w pełni odzwierciedlają faktyczną liczbę prowadzonych spraw upadłościowych. Przyjmując, że średnio we wszystkich miesiącach 2009 r. liczba upadłości była wyższa o 1,57 raza od upadłości zarejestrowanych w kolejnych miesiącach 2008 roku, możemy spodziewać się, iż czerwiec będzie ostatecznie oscylował wokół 58 spraw upadłościowych, a nie jak to zostało przedstawione na wykresie 4 - 18 postępowań upadłościowych.

4. Upadłości w I połowie 2009 r. w Polsce według formy własności

Spośród analizowanych w pierwszej połowie 2009 r. jednostek gospodarczych podlegających procesom upadłościowym najwyższy odsetek (41%) stanowiły jednostki będące własnością krajowych osób fizycznych (109 podmiotów). Sytuacja ta niemal identycznie przedstawiała się w 2008 r. Do sektora tego można również dołączyć podmioty zaewidencjonowane w rejestrze GUS do firm będących własnością prywatną krajową pozostałą (43 jednostki gospodarcze stanowiące 16% ogółu upadłych podmiotów). Szczegółowa analiza upadłości przedsiębiorstw w podziale na formę własności przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Upadłości w Polsce według form własności w I-VI.2008 oraz I-VI.2009

Upadłości w Polsce według formy własności (klasyfikacja przyjęta przez GUS)		I-VI.2008		I-VI.2009	
		Liczba podmiotów	Udział w ogóle podmiotów upadłych	Liczba podmiotów	Udział w ogóle podmiotów upadłych
Kod GUS	Rozszerzenie (opis) formy własności:	[jedm.]	[%]	[jedm.]	[%]
111	Własność Skarbu Państwa	2	1%	6	2%
112	Własność państwowych osób prawnych	4	1%	5	2%
113	Własność samorządowa	3	1%	0	0%
132	Własność mieszana między sektorami z przewagą własności sektora publicznego, w tym z przewagą własności państwowych osób prawnych	0	0%	2	1%
133	Własność mieszana między sektorami z przewagą własności sektora publicznego, w tym z przewagą własności samorządowej	0	0%	2	1%
214	Własność krajowych osób fizycznych	107	40%	109	41%
215	Własność prywatna krajowa pozostała	31	12%	43	16%
216	Własność zagraniczna	15	6%	26	10%
224	Własność mieszana w sektorze prywatnym z przewagą własności krajowych osób fizycznych	8	3%	5	2%
225	Własność mieszana w sektorze prywatnym z przewagą własności prywatnej krajowej pozostałej	9	3%	8	3%
226	Własność mieszana w sektorze prywatnym z przewagą własności zagranicznej	3	1%	10	4%
227	Własność mieszana w sektorze prywatnym z brakiem przewagi któregośkolwiek rodzaju własności prywatnej	2	1%	6	2%
234	Własność mieszana między sektorami z przewagą własności sektora prywatnego, w tym z przewagą własności krajowych osób fizycznych	1	0%	3	1%
235	Własność mieszana między sektorami z przewagą własności sektora prywatnego, w tym z przewagą własności prywatnej krajowej pozostałej	3	1%	3	1%
236	Własność mieszana między sektorami z przewagą własności sektora prywatnego, w tym z przewagą własności zagranicznej	2	1%	1	0%
-	Zakończona działalność lub brak danych	8	3%	38	14%
OGÓŁEM		198	74%	267	100%

Liczba upadłości w I półroczu 2008 r. uwzględnia również 22 postanowienia sądowe ogłoszone w lipcu 2008 roku (opublikowane w MSiG:13/2008-149/2008), natomiast liczba upadłości w I półroczu 2009 r. uwzględnia postanowienia sądowe opublikowane w MSiG do dnia 3 lipca 2009 r. (MSiG nr: 10/2009-128/2009).

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych opublikowanych w MSiG 2008/2009 (13/2008-149/2008 i 10/2009-128/2009).

5. Newralgiczne branże – sektory gospodarki o najwyższej liczbie zarejestrowanych upadłości

Spośród 267 analizowanych w artykule przedsiębiorstw, które zostały postawione w stan upadłości w pierwszych sześciu miesiącach 2009 roku można wyodrębnić jedenaście głównych rodzajów działalności gospodarczej, które w ujęciu bezwzględny dominowały w działalności firm - bankrutów. Należały do nich w szczególności te rodzaje działalności, które opisane zostały kodami PKD, zawartymi w tabeli 4.

Tabela 4. Upadłości przedsiębiorstw w Polsce według rodzaju przeważającej działalności gospodarczej (PKD) w I-VI.2009

Przedział kodów klasyfikacji PKD	Rozszerzenie PKD Ramowy opis działalności gospodarczej	Liczba podmiotów upadłych [I-VI.2009]	
		[szt.]	[%]
- PKD(2004): 28.11.B-37.20.Z	Produkcja konstrukcji metalowych, metalowych elementów stolarki budowlanej, cystern, pojemników i zbiorników metalowych, obróbka mechaniczna elementów metalowych, produkcja narzędzi i maszyn ogólnego i specjalnego przeznaczenia, sprzętu medycznego i chirurgicznego, mebli biurowych, sprzętu sportowego oraz przetwarzanie odpadów niemetalowych.	39	14,6%
- PKD(2004): 51.21.Z-51.90.Z	Sprzedaż hurtowa: zboża, nasion, pasz dla zwierząt, zwierząt żywych, wyrobów mleczarskich, napojów alkoholowych, wyrobów tytoniowych, żywności, materiałów budowlanych, maszyn, urządzeń a także pozostała sprzedaż hurtowa gdzie indziej niesklasyfikowana.	37	13,9%
- PKD(2004): 45.21.A-45.45.Z	Wykonywanie robót ogólnobudowlanych związanych ze wznoszeniem budynków, budowa dróg kołowych i szynowych, wykonywanie instalacji elektrycznych budynków.	28	10,5%
- PKD(2004): 65.23.Z-74.50.A	Pośrednictwo finansowe, gospodarowanie i sprzedaż nieruchomości, kupno, sprzedaż oraz wynajem nieruchomości na własny rachunek, działalność w zakresie oprogramowania, reklamy, badań rynku, rekrutacji.	22	8,2%
- PKD(2004): 01.12.A-15.98.Z	Uprawa warzyw, grzybów, produkcja soli, mięsa, produktów przemiału zbóż, kakao, czekolady i wyrobów cukierniczych, przetwórstwo herbaty i kawy, produkcja napojów alkoholowych i destylowanych, wód mineralnych i napojów bezalkoholowych.	19	7,1%
- PKD(2004): 60.24.A-63.40.C	Transport drogowy towarów pojazdami uniwersalnymi i specjalizowanymi, transport lotnawy oraz lotniczy, a także działalność agencji transportowych.	19	7,1%
- PKD(2004): 52.11.Z-52.61.Z	Sprzedaż detaliczna: odzieży, mebli, artykułów żywnościowych, prowadzona w sklepach niewyspecjalizowanych, domach sprzedaży wysyłkowej.	13	4,9%
- PKD(2004): 17.13.Z-19.30.A	Produkcja przędzy i tkanin wełnianych, materiałów i wyrobów włókienniczych, odzieży dzianej, ubrań wierzchnich, obuwia.	10	3,7%
- PKD(2004): 26.51.Z-27.53.Z	Produkcja cementu, żeliwa i stali, wyrobów formowanych na zimno, drutów, aluminium, a także odlewnictwo żeliwa i metali lekkich.	10	3,7%
- PKD(2004): 20.10.A-21.21.Z	Produkcja wyrobów tartacznych, stolarskich i ciesielskich, a także pozostałych wyrobów z drewna, papieru i tektury falistej, a także opakowań.	9	3,4%
- PKD(2004): 24.70.Z-26.30.Z	Produkcja włókien chemicznych, wyrobów z tworzyw sztucznych, szkła gospodarczego, ceramicznych wyrobów stołowych i ozdobnych, płytek ceramicznych.	7	2,6%
- PKD(2004): 22.12.Z-22.22.Z	Wydawanie gazet, czasopism i wydawnictw periodycznych, a także poligrafia pozostała.	6	2,2%
- PKD(2004): zróżnicowane kody	-	48	18,0%
Ogółem podmioty upadłe (I-VI.2009):		267	100,0%

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych MSiG: 10/2009-128/2009.

Pomimo dość zróżnicowanego zakresu prowadzonej przez upadające firmy działalności gospodarczej¹⁰ na uwagę zasługuje relatywnie duży odsetek jednostek produkcyjnych, hurtowni oraz przedsiębiorstw realizujących roboty ogólnobudowlane związane ze wznoszeniem budynków (najbardziej jednorodna grupa przedsiębiorstw posiadała ten właśnie kod działalności gospodarczej). W tej grupie również w pierwszej połowie 2008 roku najwięcej firm (19 jednostek) wskazywało jako podstawowy kod wykonywanej działalności: 45.21.A (*wykonywanie robót ogólnobudowlanych związanych ze wznoszeniem budynków*). W tym czasie postawione zostały w stan upadłości 33 przedsiębiorstwa (15,00%

¹⁰ Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym od ubiegłego (2008) roku nowo rejestrowane podmioty obowiązują klasyfikacja PKD-2007. Niemniej jednak do końca 2009 roku sukcesywnie kody PKD będą zamieniane z dotychczas obowiązującej klasyfikacji PKD-2004. Z uwagi na to, iż w momencie przeprowadzania badań (II połowa 2009 r.) zdecydowana większość poddawanych analizie podmiotów figuruje w rejestrze w układzie PKD-2004, analiza sektorowa jednostek postawionych w stan upadłości została przeprowadzona właśnie w tym układzie.

ogółu upadłości) o tym samym profilu działalności.¹¹ Kolejną bardzo homogeniczną grupą upadłych w pierwszej połowie 2009 roku przedsiębiorstw były firmy spedycyjne, świadczące usługi transportowe zarówno przy wykorzystaniu uniwersalnych, jak i specjalizowanych pojazdów. Na uwagę zasługuje również duża liczba firm zajmujących się pośrednictwem finansowym oraz wynajmem i sprzedażą nieruchomości.

6. Regionalna analiza upadłości przedsiębiorstw w podziale administracyjnym Polski

Analizując geograficzną alokację upadłości w ujęciu bezwzględny należy zwrócić uwagę na bardzo dużą dysproporcję w liczbie zarejestrowanych upadłości w poszczególnych województwach Polski. Obrazują to dane przedstawione w tabeli 5.

Tabela 5. Upadłości podmiotów w podziale administracyjnym Polski I-VI.2009

L.p.	Region Polski (województwo)	Liczba podmiotów upadłych [I-VI.2009]	
		[szt.]	[%]
1	MAZOWIECKIE	56	21,0%
2	ŚLĄSKIE	32	12,0%
3	DOLNOŚLĄSKIE	25	9,4%
4	ZACHODNIOPOMORSKIE	24	9,0%
5	MAŁOPOLSKIE	20	7,5%
6	KUJAWSKO-POMORSKIE	19	7,1%
7	WIELKOPOLSKIE	17	6,4%
8	PODKARPACKIE	15	5,6%
9	ŁÓDZKIE	13	4,9%
10	LUBELSKIE	12	4,5%
11	LUBUSKIE	8	3,0%
12	POMORSKIE	8	3,0%
13	WARMIŃSKO - MAZURSKIE	8	3,0%
14	OPOLSKIE	4	1,5%
15	PODLASKIE	3	1,1%
16	ŚWIĘTOKRZYSKIE	3	1,1%
OGÓŁEM		267	100%

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych MSiG: 10/2009-128/2009.

Najwyższy odsetek postępowań upadłościowych, które toczyły się w I połowie 2009 roku został odnotowany na obszarze województwa mazowieckiego. Co piąte bankructwo miało miejsce właśnie w tym regionie Polski. Rela-

¹¹ Antonowicz P.: *Upadłości przedsiębiorstw w Polsce w 2007 r. oraz w I połowie 2008 r.*, Wyd. Assembly, Nowy Sącz 2009, s. 19-20.

tywnie dużo procesów upadłościowych w analizowanym okresie toczyło się na terenie województwa śląskiego, dolnośląskiego oraz zachodniopomorskiego. Dane te nie przesądzają jednak o poziomie intensyfikacji procesów upadłościowych w poszczególnych regionach Polski, ponieważ analizowane jednostki gospodarcze są różnej wielkości (zarówno pod względem generowanych obrotów, jak i poziomu zatrudnienia). Ponadto warunki prowadzenia działalności w poszczególnych obszarach (województwach) są również odmienne. Dlatego też w celu dokonania analizy porównawczej poziomu natężenia analizowanego zjawiska w różnych regionach Polski przeprowadzone zostało uzupełniające badanie porównawcze, przy zastosowaniu współczynnika lokalizacji LQ.

7. Analiza poziomu intensyfikacji procesów upadłościowych w poszczególnych regionach Polski – badanie porównawcze (LQ)

Analizując skalę procesów upadłościowych w Polsce należy również odnieść ich intensywność do liczby podmiotów zarejestrowanych w danym województwie. W ten sposób relatywizowana jest mapa procesów upadłościowych względem faktycznego natężenia procesów gospodarczych w danym regionie kraju. Na podstawie liczby zarejestrowanych w bazie REGON podmiotów gospodarczych (na początek 2009 roku) obliczony został udział firm upadłych w danym województwie w ogóle firm funkcjonujących na tym obszarze.¹² W tym celu wykorzystana została formuła LQ (z ang. location quotient) - wskaźnika lokalizacji.¹³

Na podstawie obliczeń przeprowadzonych w tabeli 6 opracowana została kolejność województw przy uwzględnieniu kryterium max LQ. Wyższa wartość tego wskaźnika oznacza bowiem wyższy poziom intensyfikacji danego zjawiska (upadłości) w danym regionie kraju (województwie). Osiem województw osiągnęło poziom wskaźnika przekraczający wartość 1, co oznacza, iż na ich obszarze intensywność upadłości była w analizowanym okresie ponadprzeciętna. Warto zauważyć, iż województwo mazowieckie, które w ujęciu bezwzględnym charakteryzowało się największą liczbą podmiotów postawionych w stan upadłości, w odniesieniu do ogółu zarejestrowanych na tym obszarze jednostek gospodarczych nie wykazuje najwyższego poziomu intensyfikacji upadłości, gdyż plasuje się dopiero na czwartej pozycji (tabela 6). Natomiast obszarem, który przy zastosowanych kryteriach analizy charakteryzował się najwyższą intensywnością procesów upadłościowych było w I połowie 2009 roku województwo zachodniopomorskie ($LQ=1,58$).

¹² Liczba upadłych jednostek została przyrównana do liczby zarejestrowanych w każdym z szesnastu województw Polski przedsiębiorstw ogółem – według stanu na początek 2009 roku.

¹³ Współczynnik LQ stanowi relatywną ocenę koncentracji danej grupy przedsiębiorstw w określonym regionie względem łącznej liczby firm przynależących do analizowanej zbiorowości w gospodarce w stosunku do wszystkich podmiotów funkcjonujących w gospodarce narodowej. Współczynnik LQ jest powszechnie wykorzystywanym w geografii ekonomicznej oraz analizie ekonomicznej regionów wskaźnikiem, który służy określeniu poziomu natężenia badanego zjawiska w danym regionie w relacji do całej gospodarki. Przyjmuje się, iż $LQ > 1$ oznacza ponadprzeciętną koncentrację analizowanego zjawiska w danym regionie.

Tabela 6. Geograficzna intensyfikacja procesów upadłościowych w podziale administracyjnym Polski przy zastosowaniu współczynnika lokalizacji LQ [I-VI.2009]

I połowa 2009		Liczba podmiotów postawionych w stan upadłości [A]	Udział w ogóle podmiotów upadłych [B]	Liczba podmiotów w sektorze prywatnym (REGON) [C]	Liczba podmiotów w sektorze publicznym (REGON) [D]	Łącznie podmioty (REGON) [E]=[C+D]	Relacja upadłości do ogółu podmiotów [F]=[A/E]	Współczynnik Lokalizacji LQ [G]=[F]/[?A/?E]
Upadłości w Polsce według województw								
1	ZACHODNIOPOMORSKIE	24	9,0%	206 128	6 996	213 124	0,0113%	1,58
2	PODKARPACKIE	15	5,6%	138 223	6 040	144 263	0,0104%	1,46
3	KUJAWSKO-POMORSKIE	19	7,1%	186 409	5 773	192 182	0,0099%	1,39
4	MAZOWIECKIE	56	21,0%	636 064	13 290	649 354	0,0086%	1,21
5	DOLNOŚLĄSKIE	25	9,4%	301 934	14 786	316 720	0,0079%	1,11
6	LUBUSKIE	8	3,0%	97 336	4 525	101 861	0,0079%	1,11
7	LUBELSKIE	12	4,5%	148 894	5 701	154 595	0,0078%	1,09
8	ŚLĄSKIE	32	12,0%	411 546	17 374	428 920	0,0075%	1,05
9	WARMIŃSKO - MAZURSKIE	8	3,0%	110 212	5 609	115 821	0,0069%	0,97
10	MAŁOPOLSKIE	20	7,5%	293 408	8 165	301 573	0,0066%	0,93
11	ŁÓDZKIE	13	4,9%	235 400	6 864	242 264	0,0054%	0,76
12	WIELKOPOLSKIE	17	6,4%	351 327	9 719	361 046	0,0047%	0,66
13	OPOLSKIE	4	1,5%	91 516	4 730	96 246	0,0042%	0,58
14	POMORSKIE	8	3,0%	232 162	8 334	240 496	0,0033%	0,47
15	PODLASKIE	3	1,1%	87 173	3 056	90 229	0,0033%	0,47
16	ŚWIĘTOKRZYSKIE	3	1,1%	104 833	3 566	108 399	0,0028%	0,39
OGÓŁEM		267	100%	3 632 565	124 528	3 757 093	0,0071%	-

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych opublikowanych w MSiG: 10/2009-128/2009 oraz danych Banku Danych Regionalnych GUS (generowane z dnia: 4.08.2009 r.)

Trzy województwa, na obszarze których odnotowana została najmniejsza liczba upadłości w ujęciu bezwzględny, przy zastosowaniu międzyregionalnej analizy porównawczej za pomocą współczynnika LQ, zostały również określone jako obszary o najniższej intensyfikacji procesów upadłościowych. Zaliczyć do nich należy w szczególności województwa: świętokrzyskie (LQ=0,39), podlaskie (LQ=0,47) oraz pomorskie (LQ=0,47).

Zakończenie

Przedstawiona w artykule analiza porównawcza struktury, skali oraz poziomu intensyfikacji procesów upadłościowych mających miejsce w pierwszej połowie 2009 roku na tle danych historycznych wskazuje jednoznacznie, iż dotychczasowy (6-letni) trend spadkowy liczby upadłości zostanie w bilansie zamknięcia tego roku odwrócony. Już na podstawie napływających w lipcu bieżącego roku danych sądowych można zaobserwować wyraźne pogorszenie się sytuacji polskich przedsiębiorstw. Jak zostało wykazane w artykule, o 35% zwiększyła się liczba upadłości zaobserwowanych w I połowie 2009 r. w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego. Konkludując, badania przeprowadzone w niniejszym artykule wskazują na widoczne odbicie kryzysu finansowego oraz dekonstrukcji gospodarczej w rosnącej liczbie upadających przedsiębiorstw. Dla pełnego obrazu i diagnozy rzeczywistości warto również pamiętać o tym, że upadłości stanowią bardzo mały odsetek likwidowanych działalności gospodarczych. Na każde tysiąc wyrejestrowywanych z REGON podmiotów gospodarczych przypadało w 2008 roku 1,73 jednostek stawianych w stan upadłości.

Literatura

1. Antonowicz P.: *Upadłości przedsiębiorstw w Polsce w 2007 r. oraz w I połowie 2008 r.*, Wyd. Assembly, Nowy Sącz 2009,
2. Bank Danych Regionalnych GUS (dane generowane z dnia: 4.08.2009 r.),
3. MSiG 2008/2009: 13/2008-149/2008; 10/2009-128/2009,
4. Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. 2003 nr 60 poz. 535).

Streszczenie

W artykule przedstawiona została wielowymiarowa analiza porównawcza skali, natężenia oraz struktury upadłości przedsiębiorstw w Polsce w pierwszej połowie 2009 roku, na tle danych historycznych za analogiczny okres roku ubiegłego. W pierwszej części omówiona została skala procesów upadłościowych na tle liczby zarejestrowanych, wykreślanych, a także noworejestrowanych w REGON podmiotów gospodarczych od 2007 do I połowy 2009 roku. W dalszej części poddana została badaniu struktura populacji upadłych jednostek gospodarczych, obejmująca w szczególności ich analizę pod kątem: formy organizacyjno-prawnej, rodzaju postępowań sądowych (obejmujących likwidację majątku dłużnika bądź uwzględniających możliwość zawarcia układu z wierzycielami), a także formy własności bankrutujących przedsiębiorstw. W ostatniej części artykułu wskazane zostały newralgiczne branże (rodzaje prowadzonej działalności gospodarczej – PKD), charakteryzujące się największą liczbą upadłości. Ponadto przeprowadzone zostało badanie geograficznej alokacji procesów upadłościowych w podziale administracyjnym Polski – zarówno w ujęciu bezwzględnym, jak również przy zastosowaniu współczynnika lokalizacji (LQ), umożliwiającego relatywizację omawianego zjawiska poprzez międzyregionalne odniesienie jego skali do różnych regionów (województw) Polski.

Analysis of a bankruptcy structure of enterprises in Poland in the first half of the year 2009

The article presents a multidimensional analysis of bankruptcy process's intensification, which took place in Poland in the first half of 2009. The author carried out a comparative analysis of a scale of bankruptcy in the first half of 2009 in regards to the analogical period in 2008. Apart from researching bankruptcy statistics, the article shows an analysis of a bankruptcy structure as regards the type of a judicial proceeding (liquidation or agreement with creditors), organizational and legal form of an economic activity, the type of most common economic activity („Polish Classification of Activities”-PKD) and form of ownership.

The scale of bankruptcy has also been compiled with statistical data regarding the whole population of economic entities registered in Poland during the aforementioned period. The research has been based on data for June 2009.